

ЗАНЯТТЯ № 2

Тема: Загальний і детальний огляд пацієнта. Специфіка обстеження тяжкохворих з обмеженим прогнозом життя.

1. Актуальність теми: огляд пацієнта – один з найважливіших методів клінічного обстеження. Даний метод обстеження має дуже велике діагностичне значення, яке важко переоцінити. Дуже часто діагноз хворого можна поставити вже на підставі методично правильно проведеного загального та детального огляду хворого. Проте ефективність огляду у великій мірі залежить від об'єму знань, спостережливості та здатності до аналітичного мислення того, хто проводить обстеження. Після проведення загального огляду пацієнта не менше діагностичне значення має його детальний огляд. Зміни, що виявляються під час проведення детального огляду, допомагають в діагностиці наявних захворювань внутрішніх органів, а, нерідко, є патогномонічними. Детальний огляд вимагає від медичного працівника глибоких знань медичної семіотики, спостережливості та здатності до аналітичного мислення.

Крім того, слід зазначити, що важливою складовою системи охорони здоров'я та соціального захисту громадян України є паліативна допомога, яка забезпечує реалізацію прав людини на гідне завершення життя та максимальне зменшення болю і страждань. Згідно рекомендацій ВООЗ та Комітету Міністрів ради Європи (2003) паліативна допомога має стати одним з пріоритетних напрямів політики охорони здоров'я в Європейському регіоні. Щорічно в Україні помирає близько 900 тисяч осіб, з них - близько 90 тисяч від раку, а кількість літніх людей постійно зростає. За даними вітчизняних експертів, більш як 500 тис. цих хворих у фінальному періоді життя потребують професійної паліативної та госпісної допомоги. Отже, знання основних засад обстеження тяжкохворих та пацієнтів з обмеженим прогнозом життя є необхідним для сімейного лікаря.

2. Навчальні цілі заняття:

Знати:

- методику та послідовність проведення загального огляду хворого;
- критерії оцінки загального стану та його види;
- ступені важкості та варіанти розладів стану свідомості;
- види положення хворого;
- конституційні типи;
- види температурних кривих та їх діагностичне значення;
- методику та послідовність проведення детального огляду хворого;

- різновидності патологічних змін голови та обличчя, що найчастіше зустрічаються у клінічній практиці;
- діагностичне значення симптомів, що виявляються під час огляду шиї та кінцівок.

Вміти:

- послідовно провести загальний огляд хворого;
- дати клінічну оцінку отриманих під час загального огляду даних;
- провести антропометрію та оцінити її показники;
- визначати тип температурної кривої і дати клінічну інтерпретацію отриманих даних;
- послідовно провести детальний огляд хворого;
- дати клінічну оцінку отриманих під час детального огляду даних.

Оволодіти:

- методикою проведення загального огляду;
- методикою клінічної антропометрії;
- методикою термометрії та інтерпретацією температурних кривих;
- методикою проведення детального огляду.

3. Виховна ціль: полягає у підкресленні студентам необхідності оволодіння багатством клінічної семіотики, особливо під час проведення загального огляду, оскільки це є основою формування високого професіоналізму та лікарської майстерності, а також у переконанні студентів у важливості оволодіння методикою проведення детального огляду хворого. На занятті підкреслюється необхідність систематичного поповнення теоретичних знань з розділу семіотики, оскільки численні симптоми, що виявляються під час проведення загального і детального огляду мають значення не лише для діагностики захворювань внутрішніх органів, а й загальноклінічне. Крім того, на занятті підкреслюється важливість дотримання засад медичної етики та деонтології під час проведення загального і детального огляду хворого, особливо тяжкого хворого з обмеженим прогнозом життя, а також нагадується про обов'язок дотримання лікарської таємниці.

4. Міждисциплінарна інтеграція:

Попередні дисципліни:

- нормальна анатомія;
- нормальна фізіологія;
- патологічна фізіологія;
- топографічна анатомія;

- медична психологія.

Наступні дисципліни:

- всі клінічні дисципліни.

Внутрішньопредметна інтеграція:

- тема є основою для всіх наступних тем з пропедевтики внутрішніх хвороб.

5. Зміст теми заняття:

1. Методика проведення загального огляду.
 - 1.1. Загальний стан хворого.
 - 1.2. Свідомість. Види порушення свідомості.
 - 1.2.1. Ступор.
 - 1.2.2. Сопор.
 - 1.2.3. Кома: види коматозних станів.
 - 1.2.4. Іритативні розлади свідомості: маячіння, галюцинації.
 - 1.3. Положення хворого, постава й хода.
 - 1.4. Будова тіла й конституція. Орієнтовна оцінка відживлення (ожиріння, кахексія).
 - 1.5. Огляд шкіри й доступних огляду слизових оболонок.
 - 1.5.1. Колір шкіри.
 - 1.5.2. Тургор (еластичність) шкіри.
 - 1.5.3. Вологість шкіри.
 - 1.5.4. Патологічні зміни на шкірі.
 - 1.6. Підшкірний жировий шар.
 - 1.6.1. набряк.
 - 1.7. М'язова системи.
 - 1.8. Кістково-суглобова система.
 - 1.9. Лімфатичні вузли.
2. Клінічна антропометрія.
 - 2.1. Зріст.
 - 2.2. Маса тіла.
3. Термометрія тіла і її діагностичне значення.
4. Методика проведення детального огляду.
 - 4.1. Огляд голови.
 - 4.1.1. Величина й форма черепа.

- 4.1.2. Положення голови.
- 4.1.3. Волосяний покрив голови.
- 4.2. Огляд обличчя.
 - 4.2.1. Різновидності патологічних типів обличчя.
 - 4.2.2. Чоло.
 - 4.2.3. Очі.
 - 4.2.4. Ніс.
 - 4.2.5. Губи.
 - 4.2.6. Вуха.
- 4.3. Огляд шиї.
- 4.4. Огляд кінцівок.

6. План та організаційна структура заняття:

Підготовчий етап (10 % часу)

1. Організація заняття.
2. Визначення навчальних цілей та їх мотивація.
3. Контроль вихідного рівня знань.

Основний етап (75 % часу)

1. У навчальній кімнаті викладач на одному із студентів або на підібраному хворому демонструє методику проведення загального огляду, пальпації лімфатичних вузлів, методику й послідовність проведення детального огляду.
2. Самостійна робота студентів у палатах. Зібравши попередньо анамнез у виділеного для курації хворого, студенти у визначеній послідовності проводять загальний і детальний огляд: визначають загальний стан хворого, свідомість, положення, будову тіла, конституцію, ходу й поставу; досліджують шкірні покриви й видимі слизові, стан підшкірного жирового шару, перевіряють наявність набряків, пальпують лімфатичні вузли; досліджують м'язову систему, суглоби, кістки. Під час проведення детального огляду студенти звертають увагу на форму та величину голови, зміни волосяного покриву, вираз обличчя, пропорційність та симетричність окремих частин обличчя, на шию, верхні та нижні кінцівки.
3. Нагромадження й аналіз інформації про пацієнта.
4. Записування отриманих даних дослідження у відповідній послідовності у зошит.
5. Розбір результатів самостійної роботи студентів.

Студенти доповідають викладачу у присутності всієї групи анамнез обстеженого хворого, дані загального і детального огляду, відзначаючи патологічні відхилення від норми.

Заключний етап (15 % часу)

Контроль і корекція рівня професійних вмінь і навичок.

Контрольні питання:

1. У якій послідовності проводиться загальний огляд?
2. Яким буває загальний стан хворого?
3. Назвіть ступені розладу свідомості.
4. Що таке ступор?
5. Що таке сопор?
6. Що таке кома?
7. Які бувають коми?
8. Які виокремлюють види положення хворого?
9. Дайте характеристику конституційних типів.
10. Що це таке формула Брока, індекс Пінье та індекс маси тіла?
11. Яка буває постава й хода у хворого?
12. На що необхідно звертати увагу, оглядаючи шкіру й слизові оболонки?
13. На що звертають увагу, досліджуючи м'язову систему?
14. Які зміни можна виявити під час дослідження кістково-суглобової системи?
15. Відхилення з боку зросту людини та їх можливі причини.
16. Оцінка маси тіла людини.
17. Причини і різновиди набряків.
18. Що таке анасарка?
19. Які можливі причини збільшення лімфатичних вузлів?
20. Назвіть основні типи лихоманки та температурних кривих.
21. Стадії гарячки, їх характеристика. Основи догляду за хворим у різні стадії гарячки.
22. Які патологічні зміни кольору шкіри можна виявити під час огляду хворого, їх діагностичне значення?
23. Яка специфіка обстеження тяжкохворих з обмеженим прогнозом життя?
24. Які особливості дослідження кісткової системи і суглобів?
25. Особливості обстеження м'язової системи?
26. Що включає детальний огляд хворого?
27. Які спостерігаються зміни величини та форми черепа?

28. Як може мінятися положення голови хворого за наявності деяких захворювань?
29. Які бувають патологічні зміни волосяного покриву голови?
30. Зміни вигляду та виразу обличчя під час різних захворювань внутрішніх органів.
31. Що таке екзофтальм?
32. Що таке синдром Клода Бернара–Горнера?
33. Діагностичне значення огляду кон'юнктиви.
34. Як проявляється ністагм і про що він свідчить?
35. Які бувають патологічні зміни з боку зіниць?
36. Особливості огляду носа.
37. На що звертають увагу під час огляду шиї?
38. Симптоми “барабаних паличок” та “годинникових скелець”.
39. Які патологічні зміни можна виявити під час огляду кінцівок?

Підведення викладачем підсумків заняття.

Домашня самопідготовка:

1. Діагностичне значення загального огляду хворих.
2. Техніка і послідовність огляду.
3. Стан свідомості.
4. Види коматозних станів.
5. Положення, постава і хода хворого.
6. Будова тіла, конституція.
7. Антропометрія.
8. Огляд шкіри і слизових оболонок.
9. Дослідження підшкірно-жирового шару.
10. Огляд м'язової і кістково-суглобової систем.
11. Огляд периферичних лімфатичних вузлів.
12. Термометрія тіла, її діагностичне значення.
13. Типи температурних кривих.
14. Діагностичне значення детального огляду хворих.
15. Техніка і послідовність детального огляду.
16. Огляд голови.
17. Огляд обличчя.
 - 17.1. Різновидності патологічних типів обличчя та їх діагностичне значення.
 - 17.2. Огляд чола.

- 17.3. Виявлення патологічних змін з боку очей та їх діагностичне значення.
- 17.4. Огляд носа.
- 17.5. Огляд щік.
- 17.6. Огляд губ.
- 17.7. Огляд вух.
18. Огляд шиї.
19. Огляд кінцівок.

Література:

1. Пропедевтика внутрішньої медицини /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського.– 5-е вид., виправл. і допов. – К .: ВСВ «Медицина», 2018. – С. 23–56.
2. Пропедевтика внутрішньої медицини /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського.– 3-є вид., виправл. і допов. – К .: ВСВ «Медицина», 2013. – С. 23–56.
3. Основи внутрішньої медицини: Пропедевтика внутрішніх хвороб /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 2-е вид. – К.: Здоров'я, 2004.– С. 20–50.
4. Яворський О.Г., Ющик Л.В. Пропедевтика внутрішніх хвороб у запитаннях і відповідях. К.: Здоров'я, 2003.– 34–314 пит. (загальна частина).
5. Пропедевтика внутрішніх хвороб /Децик Ю.І., Нейко Є.М., Пиріг Л.А. та ін.; за ред. проф. Ю.І.Децика. – К.: Здоров'я, 2000.– С.18–51.
6. Яворський О.Г. Схема історії хвороби (для студентів III курсу). – Львів, 1992. – 16 с.
7. I. Анамнез. II. Огляд: фото пацієнтів: навчальний DVD-фільм. – Львів, 2012. – 45 хв. /Яворський О.Г.